

Bartnicka, Kalina / Chodakowska, Janina

Ogólnopolska konferencja historyków wychowania w Lublinie, 7-9 listopada 1988

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 34/2, 400-402

1989

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

towarzystw lekarskich w rozwoju nauki i praktyki lekarskiej, i dr Aleksander Drygas: *Z dziejów towarzystw farmaceutycznych w Polsce*. Ponadto doc. dr hab. Teresa Ostrowska: *Dzieje czasopiśmiennictwa lekarskiego w Polsce*, a dr Aleksander Drygas: *Dzieje czasopiśmiennictwa farmaceutycznego*, i dr Symcha Wajs: *Zarys historii czasopism stomatologicznych w Polsce*.

Z innych interesujących referatów należy wymienić: dr Dionizy Moska — *Stowarzyszenia farmaceutyczne w woj. śląskim (1922-1939)*, dr Lidia Czajka — *Działalność Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji w Katowicach w rozwoju historycznym*, doc. dr hab. Henryk Romanowski — *Krakowski ośrodek toksykologiczny w końcu XVIII i w XX w.*, mgr Anna Badzińska — *Organizacje aptekarsko-farmaceutyczne w Polsce od XV wieku do 1892 r.*, mgr Jadwiga Brzezińska, *Problemy historii farmacji na łamach „Farmacji Polskiej” w latach 1945-1950*, doc. dr hab. Henryk Romanowski — *Tematyka toksykologiczna w „Dzienniku Zdrowie dla wszystkich stanów” (1801-1802)*, doc. dr hab. W. Markowski — *Kilka uwag o czasopiśmie „Nowiny lecznictwa farmaceutycznego i fizykalnego” (1933)*.

Obrodom przewodniczyli; prof. dr hab. Tadeusz Brzeziński, Szczecin, wraz z prof. dr hab. Jerzym Strojnowskim, Lublin, a drugiego dnia: doc. dr hab. Witold W. Głowacki, Poznań wraz z doc. dr hab. Henrykiem Romanowskim, Lublin.

W trakcie Zjazdu odbyła się też Sekcja poświęcona tematowi Varia oraz II Sympozjum Polsko-Bułgarskie z zakresu historii medycyny. Ponadto w dniu 22 września 1988 r. miało miejsce Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, w trakcie którego omówiono problemy dalszego rozwoju Towarzystwa i wybrano nowy Zarząd. Przewodniczącym na nową kadencję został ponownie prof. dr hab. Tadeusz Brzeziński.

Obrazy odbywały się w gmachu Rektoratu Uniwersytetu MCS w Lublinie, a uczestnicy Zjazdu zakwaterowani byli w hotelu Unia oraz w hotelu studenckim. Spotkanie towarzyskie odbyło się w restauracji „Karczma Słupska”.

Z imprez towarzyszących trzeba wspomnieć o efektownej wystawie połączonej z aukcją dzieł malarskich o tematyce farmaceutycznej. Zorganizowało ją z okazji Zjazdu — Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Lublinie. Przewodniczącą tego Towarzystwa, mgr farm. Alina Wawrzosek — jest równocześnie malarką i posiada poważny dorobek naukowy w zakresie historii farmacji.

Ostatnim akordem Zjazdu była wspólna wycieczka do pałacu w Kozłowiec, bogato wyposażonego w bezcenne dzieła sztuki. Pozostanie ona na długo w pamięci uczestników.

Należy podkreślić sprawną organizację Zjazdu. Szczególnie słowa uznania należą się tu prof. dr hab. Leonowi Jabłońskiemu i dr Małgorzacie Polz.

Jadwiga Brzezińska
(Kołobrzeg)

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA HISTORYKÓW WYCHOWANIA W LUBLINIE, 7-9 LISTOPADA 1988

Z okazji 70-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę została zorganizowana w Lublinie ogólnopolska sesja naukowa historyków wychowania pod hasłem *70 lat edukacyjnych poszukiwań i nadziei*. Organizowana była pod auspicjami Zespołu Historii Wychowania Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN przez Zakład Historii Wychowania Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Zakład Historii Wychowania Wyższej Szkoły Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

w Warszawie. Obrady toczyły się w siedzibie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

W obradach wzięło udział ok. 80 osób, reprezentujących środowiska pedagogów i historyków wychowania z całego kraju. W pierwszym dniu obrad uczestniczyli przedstawiciele Komitetu Nauk Pedagogicznych, Jego Magnificencja Rektor UMCS prof. dr Zdzisław Cackowski, sekretarz Wydziału Oświaty i Nauki KW PZPR w Lublinie. Obradom sesji przewodniczył prof. dr Karol Poznański.

Tematyka obrad była szeroka. Obejmowała zagadnienia ideowo-wychowawcze oświaty, organizację systemu szkolnego, kwestie nauczycielskie, szeroko pojętą oświatę pozaszkolną, problemy opieki nad dzieckiem i badań pedagogicznych. W zasadzie prezentowano wyniki najnowszych badań. Forma prezentacji była zróżnicowana. Obok przekrojów, omawiających różne zjawiska oświatowe i pedagogiczne w ramach całego dwudziestolecia międzywojennego, poprzez referaty poświęcone różnym zagadnieniom w okresie kształtowania się oświaty tuż po odzyskaniu niepodległości, omówienia dotyczące całego terytorium Polski lub tylko pewnych regionów, po wystąpienia metodologiczne i przeglądy stanu badań.

Program konferencji został tak skonstruowany aby jak największej liczbie uczestników umożliwić wystąpienia. Wiele czasu pozostawiono na obrady w sekcjach. Sprawna organizacja i dyscyplina referentów umożliwiły nie tylko zabranie głosu 45 autorom referatów i komunikatów ale również żywą i interesującą dyskusję. Mimo rozrzutu tematycznego i zróżnicowanych form wystąpień uzyskano zwięzły i logiczny przegląd „poszukiwań i nadziei” oraz rzeczywistości oświaty okresu międzywojennego. Do plusów konferencji należy zaliczyć stworzenie platformy do wystąpień badaczom młodym. Zaprezentowane zostały tematy zainteresowań i badań poszczególnych ośrodków naukowych, zarysowały się indywidualności młodych historyków.

Materiały sesji zostaną opublikowane w specjalnym wydawnictwie. Do najlepszych należały referaty dotyczące szkolnictwa zawodowego w Drugiej Rzeczypospolitej. Prof. dr Józef Miąso pokazał dorobek państwa w organizowaniu tego szkolnictwa, prof. dr Tadeusz Wieczorek omówił ludową oświatę rolniczą, jej różnorodne formy szkolne i kompensacyjne. Bardzo ważnym i interesującym referatem, akcentującym udział lekarzy i prawników w rozwoju badań pedagogicznych w dwudziestoleciu pedagogicznym było wystąpienie prof. dr Wandy Bobrowskiej-Nowak o psychologicznych aspektach badań pedagogicznych. Doc. dr Józef Krasuski przedstawił stan i perspektywy badawcze badań nad dziejami szkolnictwa i oświaty polskiej w latach wojny i okupacji 1939-1945. Wyróżnił się także dobrze udokumentowany statystycznie referat prof. dr Stanisława Mauersberga o społecznych uwarunkowaniach dostępu do szkoły w okresie międzywojennym.

W referatach i wystąpieniach uwydatniły się nowe akcenty w ocenach ideologii wychowawczej, zwłaszcza w stosunku do wychowania państwowego, oraz odchodzenie od ujęć publicystycznych w kierunku ekonomiczno-społecznych w historii wychowania. Wśród problemów, które zostały zreferowane na sesji znalazły się zagadnienia ustawodawstwa szkolnego, struktury szkolnej, szkolnictwa średniego i wyższego, oświaty pozaszkolnej, organizacji opiekuńczych, organizacji młodzieżowych, instytucji wychowawczych. Omówiono także tematykę wojskową i morską, które były istotnym wzbogaceniem programów wychowania w szkołach.

Spora grupa wystąpień dotyczyła spraw nauczycielskich, takich jak pozycja prawna, materialna, społeczna, przygotowanie do zawodu i kształcenie nauczycieli. Dotyczyło to jednak tylko nauczycielstwa szkół średnich. Generalnie uderzał brak sygnałów o badaniach nad szkolnictwem podstawowym. Jeśli idzie o badania regionalne najpełniej zarysowały się badania kompleksowe nad oświatą na Lubelsz-

czyźnie. W wielu referatach sygnalizowano odniesienia sytuacji oświatowej w Polsce do tego, co się działo za granicą. Odrębne wystąpienie dr L. Grochowskiego poświęcone zostało sprawom międzynarodowej wymiany myśli i doświadczeń oświatowych, a doc. dr R. Kucha omówił ewolucję oświaty polonijnej w XX wieku.

W dyskusji podsumowującej obrady podkreślono trafne podjęcie tematyki sesji, które pozwoliło na wypunktowanie „białych plam” w historii wychowania okresu międzywojennego, inspirujące do podejmowania nowych tematów (prof. dr E. Podgórska). Podkreślono potrzebę przeprowadzenia badań nad dziejami centralnej administracji oświatowej oraz opracowania bibliografii pedagogicznej (doc. dr J. Dybiec). Prof. dr J. Miąso stwierdził konieczność reinterpretacji dziejów oświaty polskiej XX wieku, która wyłoniła się w toku obrad sesji.

K. Bartnicka
J. Chodakowska
(Warszawa)

NURT TEORIOMNOGOŚCIOWY W MATEMATYCE XIX I XX W. TEMATEM III SZKOŁY HISTORII MATEMATYKI

Wśród najmłodszych działów matematyki drugiej połowy i końca XIX w. rozwijały się teoria mnogości i topologia.

Ostatnie trzydzieściolecie XIX w. przyniosło w pracach G. Cantora stworzenie i rozwój teorii mnogości. Rozstrzygał wówczas zagadnienia przeliczalności zbioru liczb wymiernych, nierównoliczności zbioru liczb rzeczywistych i całkowitych, rozszerzył na zagadnienia ogólne problem przeliczalności, równoliczności i uporządkowania zbioru, tworząc teorię zbiorów całkowicie uporządkowanych, dobrze uporządkowanych. Sformułowana przez Cantora „hipoteza continuum” i usiłowania w kierunku jej udowodnienia wyzwalały nowe inicjatywy w pracach F. Bernsteina, E. F. F. Zermelo, R. Dedekinda, które zaowocowały twierdzeniami noszącymi ich imiona.

Dziewiętnastowieczny proces aksjomatyzacji matematyki dotknął także i tej teorii; powstają pierwsze jej modele w pracach Zermelo, J. von Neumanna, K. Gödla.

Pierwsze lata XX w. przyniosły prace D. Hilberta o doniosłym znaczeniu. Podjął w nich problem niesprzeczności arytmetyki, później rozszerzając swoje badania na zagadnienia niesprzeczności teorii liczb rzeczywistych i teorii mnogości.

Pierwszą historycznie pracą, w której potraktowano topologię jako nową naukę, była praca J. B. Listinga (1847). Prawie w tym samym czasie G. F. B. Riemann w swoich pracach — doktorskiej z 1851 r. i drugiej z 1857 r. — wykazał znaczenie topologii dla innych działów matematyki jak dla funkcji analitycznych, a w szczególności funkcji wieloznacznych. Riemann jest uważany za twórcę topologii ogólnej. Jest autorem pojęcia i teorii przestrzeni topologicznych i pojęć, które legły u podstaw badań topologicznych tzn. niezmienników topologicznych. Zdefiniowanie przez Riemanna „liczb Bettięgo” zapoczątkowało kierunek algebraiczny w topologii.

Także w pracach Cantora zostały zarysowane podstawowe pojęcia topologii: zbioru otwartego, domkniętego, punktu skupienia. Stworzona przez niego teoria zbiorów punktowych na prostej i na płaszczyźnie rozszerza się w pracach francuskich i niemieckich matematyków w kierunku zastosowania jej do zbioru funkcji, których argumentem jest funkcja, doprowadzając do powstania analizy funkcjonalnej

Rozwój topologii wykształca różne metody badań prowadzące do powstania no-